

Tollstedets garasje ved Strandgata mellom de to bygningene er ikke inntegnet.

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Oslo
Kommune:	301/Oslo kommune
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning, tollsted
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning, tollsted
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	3

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6607981	Administrasjonsbygg	1891 - 1896	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	80653263	207/242
6607982	Stenpakkhuset	1846 - 1850	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	80653255	207/242

Vern kompleks

Formål:	Verne Oslo sjøtollsted som et arkitektonisk og arkitekturhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Oslos bybilde. Dessuten vern av bygningenes tollhistoriske verdier.
Begrunnelse:	Tollbodens kontorbygning fra 1896 og Stenpakkhuset fra 1850 er begge påkostete signalbygg for sin tid og fremstår som representative og vesentlige innslag i Oslos bybilde. De er spesielt verdifulle i sammenheng med hverandre og har funksjonelt og miljømessig alltid hørt sammen.
Omfang:	Bygningenes eksteriører og opprinnelige konstruksjoner. Utvalgte deler av kontorbygningens interiører med mye gammel innredning og enkelte gamle møbler. Stenpakkhusets interiører med blant annet gammel trebrogledning.

Beskrivelse kulturmiljø

Anlegget lå opprinnelig nær knyttet til sjøen, men kontakten med sjøen er etter hvert redusert ved utfylling. Kontakten med havnemiljøet med bl.a. Oslo Havnelager utover langs Bjørvikas vestsida er fremdeles tydelig. Stenpakkhuset ble oppført i 1850 på Den Militære Paradeplass. Den hadde navn etter militærparadene foran Paleet som var kongebolig fram til Slottet sto ferdig i 1849. Paleet ble ødelagt under krigen. På tomten er det nå parkeringshus mens rester av Palehagen fremdeles ligger mellom Stenpakkhuset og Oslo S.

Tollbodanlegget har nå i mange år vært innesperret av motorvei med til- og avkjørselsramper som i følge planene snart skal endres til mer parkmessig miljø når hovedveien E 18 senkes i tunnel som del av endringene ved den nye operaen. I parkplanene inngår etablering av et vannspeil lignende tidligere utforming av havnebassenget i området mellom tollboda og Operaen. Anlegget danner allerede nå en tydelig avslutning og markering av bebyggelsen i det gamle sentrumsområdet Kvadraturen, og vil i fremtiden inngå i den nye operabygningens nærmiljø sammen med Oslo S som et markant romdannende element i et av de få områder der operabygningen kan oppleves fra byen. Behandling av tollstedets fasader og nærmiljø vil således ha stor betydning for et av de områdene som for fremtiden må antas og bli blant byens mest betydningsfulle.

Eiendomshistorikk

Eiendommen har vært hovedtollsted i hovedstaden siden den første tollboden ble oppført her i 1790, men blir ofte kalt Oslo sjøtollsted til skille fra Jernbanetollstedet som siden 1927 har vært lokalisert i Schweigaards gate 15, tidligere i Østbanestasjonen (nå Oslo S).

Det antas at det har vært drevet tolloppkreving i Oslo fra slutten av 1200-tallet foretatt av lensherren på Akershus, men omkring 1560 ble den første tolleren ansatt. Det antas at det var på denne tid byen fikk sin første tollbod som også var tollerenes bosted og antakelig eid av ham. Den første offentlig eide tollboden ble oppført i 1624 da Christian 4 flyttet byen innunder Akershus. Den ble plassert ved Nordre Brygge i nærheten av der den gamle Krigsskolen ligger på hjørnet av Tollbugata og Dronningens gate. Havneutbyggingen og dårlig vedlikehold førte til at Tollboden ikke lenger kunne repareres, og Generaltoldkammeret i København besluttet i 1776 å bygge ny tollbod på samme sted. Denne var i 1776 i så dårlig stand at den ble erstattet av en ny bygning som sto ferdig i 1783 tegnet og bygget av murmester Johan Hessler. Dette var på en tomt nærmere sjøen etter at byen var utvidet med utfyllinger, og nær den nåværende tollboden. Bygningen var i likhet med sjøbodene i området reist på peler, og bygget begynte etter kort tid å sige og slå sprekker pga. pelemark som fortærte fundamenteringen. Utbedring ble planlagt, men med den store bryggebrannen i 1785 brant også tollboden. (Entras verneplan 2004 og B. Høiden: Norske tollboder).

Ved brannen i 1785 forsvant både tollboden og kjøpmennenes sjøboder. De sto på peler og brygger som ble avsvidd helt ned til havflaten. Ny tollbodtomt ble anskaffet rett i nærheten, og ny tollbod ble nå oppført litt lengre inne på land, på oppfylt grunn og sto ferdig i 1790. (Alf Collett: Gamle Christiania-billeder, 1893, s. 61f.) Den ble tegnet av den danske byggmesteren Hans Christian Lind som nettopp var ankommet fra København.

Denne bygningen lå rett foran den nåværende og ble revet da den nye sto ferdig i 1896. Den hadde pakkhus i 1. etasje og kontorer i 2. Samtidig ble det også bygget en separat veierbod på sydsiden ute på kaien, og denne ble i 1826 erstattet av en ny av mur med pakkrom i 2. etasje. Denne bygningen sto med sitt enkle empirepreg helt fram til 1959. I 1840 måtte det kjøpes til noen eldre pakkhus som lå ved siden av, og disse måtte fremdeles beholdes etter at Stenpakkhuset ble oppført i 1846-50. Den voldsomt økende varemengden førte til flere oppkjøp av pakkhus på nabotomtene og det ble oppført flere nye, bl.a. provisorier og et åpent jernskur bestående av søylebåret tak og med vegger av gitterporter. Større avhjelping av kapasiteten og flytting av mye av varebehandlingen og lagringen kom i 1921 med innkjøpet av Feltartilleriets to store magasinbygninger på Akershus festning. Med Tollvesenets avvikling av den omfattende varebehandlingen siden 1960-årene, er begge disse bygningene på festningen igjen gått tilbake til Forsvaret og rommer nå Forsvarsmuseet. (Div. eiendomsfortegnelser i St. prp. og St. meld.)

Verneverdige bygg

Byggnr: 6607982
GAB nr: 80653255
Navn: Stenpakkhuset
Oppført: 1846 - 1850

Byggnr: 6607981
GAB nr: 80653263
Navn: Administrasjonsbygg
Oppført: 1891 - 1896

Oslo sjøtollsted sett fra Operaens tak. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Oslo sjøtollsted sett fra Flytogsterminalen i nordøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Til tross for veitrafikk og utfyllinger i havnebassenget har tollstedet fremdeles god synskontakt med havnemiljøet. Sett fra nordøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Oslo sjøtollsted sett fra Strandgata i nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Oslo sjøtollsted sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

En garasje er oppført langs Strandgata, på gårdsplassen mellom tollbod og stenpakkhus. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Tollboden under oppføring bakenfor den gamle fra 1790. Denne ble revet da den nye sto ferdig i 1896. Opphavsrett: Tollmuseet.

Naboskapet til den nye operaen er spektakulært og kan stille krav til pleie av bygninger og omgivelser. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

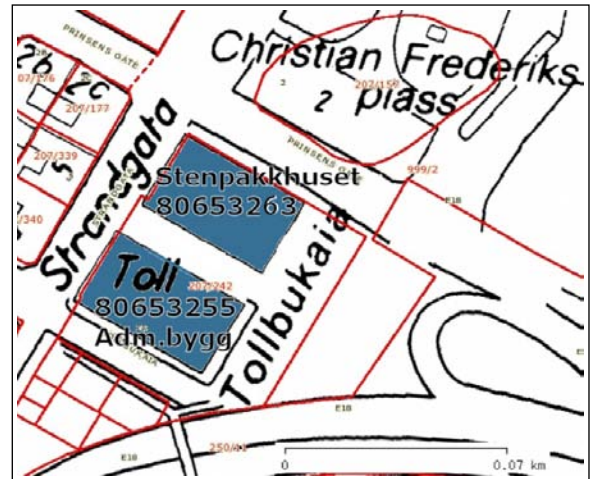
Oslo sjøtollsted sett fra Operaens hovedinngang i sydøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Tollstedet inngår i et viktig bygningsmiljø med Børsen i parken t.v., Oslo S t.h. og Operaen i forgrunnen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	80653263
Gnr/bnr:	207/242
Oppført:	1891 - 1896
Byggherre:	Tollvesenet
Arkitekt:	Adolf Schirmer
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Tollbod
Regulering:	Regulert: S-2386 Spesialområde bevaring, tomt for offentlig bygning.
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Tollstedets garasje ved Strandgata mellom de to bygningene er ikke inntegnet.

Sammendrag bygningbeskrivelse

Oppført i teglmur i tre høye etasjer i en klar blokkform preget av en noe stilisert nyreessanse. Bygningen har lavt valmtak, og på dette står et oppbygg med saltak for tidligere innfall av overlys. Fasader med rik detaljering av fin- og grovhugget granitt mens veggflater i 2. og 3. etasje er forblendet med hardbrent rød tegl. Markert sokkel forblendet med grovt tilhugget granitt mens 1. etasje har finere tilhugne kvadre. Granitt også benyttet i hjørnekvadring, gesims og vindusinnramninger. Inngangspartiet mot sjøsiden har portal og trapp av granitt. Store T-postvinduer. Hovedinngangen er flankert av et par obelisker. I vinduet over er plassert et stort ur. Oscar 2s monogram på balkongrekkverket i midtaksen i 3. et. Spesielle takrennedløp skjult i vegg med tilgang gjennom innvendige påskrudded paneler. Bygningen er med sin symmetri og rike detaljbearbeiding et offentlig signalbygg. Interiørene er påkostet, men bare delvis godt bevart etter flere ombygginger.

Sammendrag bygningshistorie

Oppført som hovedstadens tollsted. Inneholdt kontorer og i kjelleren lager for transittvarer. Omfattende innvendige endringer 1950-55: Den store overlyssjakten midt i bygningen med omgivende, åpne gallerier gjenbygget og overlysbygget i loftet innredet til trimrom. Det ene trappeløpet opp gjennom etasjene i bygningens sydøstre del (som lå symmetrisk plassert i forhold til gjenværende hovedtrapp), erstattet av nye etasjeskiller og innredet til kontorer. Mange kontorer oppdelt med lettvegger. I 1979 ble det anlagt utvendig rullestolrampe ned til ny heis i kjelleren, innredet kantine i 1. et. og innredet kontorer for Oslo Byskriverembete i 2. et. (senere utflyttet og tatt i bruk av Tollvesenet igjen). I 2008 innredes ny publikumsekspedisjon i 1. et.

Bygningen huser i 2008 Oslo og Akershus tolldistrikt.

Bygningshistorikk

1891	1896	Oppført i tre etasjer i upusset tegl med natursteinsdetaljer. Inneholdt fra begynnelsen av div. vestibuler og ganger i alle etasjer samt et lysrom gjennom alle tre etasjer. I 1. et.: 8 kontorer, rom for varmeapparat, klossetter og pissoarer. I 2. et.: 11 rom til kontorer m.v., bibliotek, bolig for vaktmester. I entreene mellom tollkassererens og tollskriverens værelser var avmurt ildfaste rom til pengeskap. I 3. et.: 12 rom som benyttes av tollvesenet, men med to ubenyttete i reserve. I kjelleren: Et rom for transittvarer, og div. rom for koks og fyringsanleggets drift med mer. I loftetasjen: Arkivrom, ventilasjonsapparater, varmeledningsrør med mer. (St. Med. No 10 1898).
1930		Kjelleren nå benyttet til varer som trenger en mer betryggende oppbevaring og til rom for vaktmester, snekker, vaskekoner, fyrrom for sentralvarmeanlegget, badetrom, redskapsrom med mer.
1950	1955	Omfattende ominnredningsarbeider. Inneholdt etter det bl.a.: I 1. et.: 14 kontor- og vaktrrom, rom for sentralvarmeanlegg m.v. I 2. et.: 16 kontorrom og 2 ildfaste rom. I 3. et.: 18 kontorrom m.v. I kjeller garderobe, badetrom, toaletter, sentralvarmeanlegg, redskapsrom m.v. I loftet bl.a. arkivrom. (St. meld. nr. 10 1962-63). Ved ombyggingen ble det innredet kontorer på bekostning av det sydlige trapperommet, og galleriene rundt lysgården i 2. og 3. et. forsvant. På loftet ble det bl.a. trimrom (Høiden 2000). Lysgården midt i bygningen ble gjenbygget med nye dekker i alle etasjer.
1979		Vinduene reparert og pusset opp. (Noe usikkert om vinduer er ombygget eller utskiftet til 2-lags isolerglass ved dette tidspunkt.) Ny utvendig rullestolrampe ved nordøstre hjørne ned til ny heis fra kjellerplan, med granittdetaljer tilpasset bygningen. Nytt ventilasjonsanlegg medførte arbeider i kjellerens fyrrom. Kantine innredet i 1. et., kontorer innredet for Byskriverembetene i Oslo i 2. et. med div. ombygging. Arkitektfirma Jarle Berg. (Brev 9. og 15.1.1979, Riksantikvarens arkiv).
1990	2000	Bygningen modernisert (Entras www-sider pr. 1.2.2008).
2008		Ny publikumsekspedisjon under innredning i 1. et.

Vern

Formål:	Verne Oslo sjøttollsted som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og tollhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Oslos bybilde.
Begrunnelse:	Tollbodens kontorbygning fra 1896 er et påkostet signalbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i Oslos bybilde. Den er spesielt verdifull i sammenheng med Stenpakkhuset fra 1850 som den funksjonelt og miljømessig alltid har hørt sammen med. Bygningen har også stor lokalhistorisk verdi.
Omfang:	Bygningens eksteriør. Opprinnelige konstruksjoner i hele bygningen. Hovedtrappehus med tilstøtende vestibyle i 1. etasje og tilstøtende reposer med opprinnelige dører og andre innredningsdetaljer i alle etasjer. Baktrappehus (med oval grunnplan) med jerntrapp og opprinnelige dører i alle etasjer. Romfølge langs hele sørøstre fasade (mot operaen) i 2. etasje. Utvalgte interiører med mye eldre innredning i begge ender og i midten av 3. etasje. Løst inventar: 1 høyrygget benk, 1 bord, 3 oppslagstavler med glassdører (alt i vestibyle 1. et. 2008) og 4 armstoler (på hovedtrappens mellomreposer).
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 6607981 Administrasjonsbygg

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

Interiør

Interiørnr: 0

Interiørnavn: Interiører generelt

Beskrivelse: Opprinnelig innredning er preget av soliditet og høy kvalitet med utstrakt bruk av eik i dører og vinduer, hovedsakelig oljet, men en del dører også utført med ådret imitasjon av eik. I mesteparten av 1. og 2. etasje er opprinnelig innredning fjernet. Meget store etasjehøyder, brannsikre himlinger av murte segmentkapper mellom jerndragere.

Interiørnr: 300

Interiørnavn: 3. etasje

Beskrivelse: 3. etasje har i stor grad bevart opprinnelige dører og innredningsdetaljer, spesielt i sydøstre og nordvestre ender av bygningen, men også her er den tidligere overlyssjakten med omgang midt i bygningen gjenbygget til sentralhall.

Interiørnr: B

Interiørnavn: Baktrapp

Beskrivelse: Karakteristisk og opprinnelig jerntrapp i trapperom med oval plan der løpene svinger seg opp i kurvene ute på sidene og med gjennomgående reposer i bygningens midtakse. Bygningens best bevarte interiør.

Interiørnr: Inv. 2

Interiørnavn: Fast inventar

Beskrivelse: Tavle i stein med innhugget Christian 7s monogram og årstall 1790. Innmurt i veggen over heisen i 1. etasje. Tavle fra fasaden til den forrige tollbodbygningen oppført 1790, revet da den nåværende sto ferdig i 1896.

Interiørnr: 200

Interiørnavn: 2. etasje

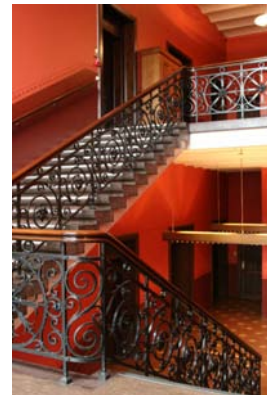
Beskrivelse: I 2. etasje har romsuiten i enden av bygningen ut mot den nye operaen i sydøst bevart opprinnelige tofløyede dører mellom opprinnelig to kontorer og et mindre mellomliggende forværelse (trolig opprinnelig kontorer for tollkasserer og tollskriver, det sørøstre rommet oppdelt av nyere lettvegger).

Interiørnr: A

Interiørnavn: Hovedtrapp

Beskrivelse: Hovedtrappen er fremdeles en markant monumentaltrapp til tross for at det ene løpet opp gjennom etasjene er fjernet og trappeløsningen således ikke lenger er symmetrisk om bygningens midtakse. Tilstøtende hovedreposer i bygningens midtakse i hver etasje hører med i fredningen.

Interiørnr: Inv. 1

Interiørnavn: Løst inventar

Beskrivelse: 1 høyrygget og 1 lavrygget benk og 1 bord, 3 oppslagstavler med glassdører (i vestibyle 1. et. 2008, vises n.t.h. på foto) og 4 armstoler (på hovedtrappens mellomreposer, en vises ø.t.v. på foto). Møblene er utskåret og brunbeiset, i nyromansk stil, sannsynligvis tegnet til bygningen i 1896.

BYGNING 6607981 Administrasjonsbygg

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

Tollboden sett fra Operaens hovedinngang i sydøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Tollboden sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra vest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hovedinngangen sett fra sydøst.

Fasaden mot Strandgata sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

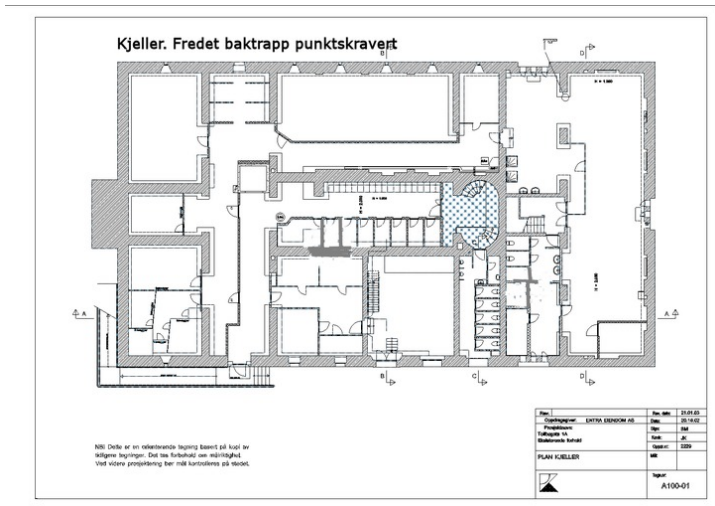

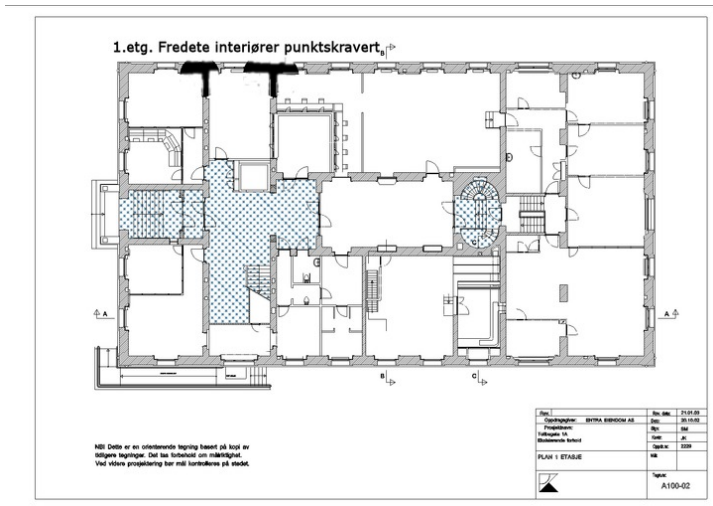
En nyere gitterport stenger trappen på repositet mellom 1. og 2. et. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Regiondirektørens kontor i 3. et. med oppr. veggur som det finnes mange av i bygningen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

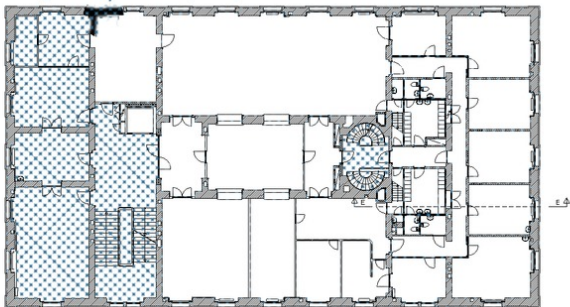
Plan kjeller. Fredningen omfatter ovalt trapperom med baktrapp av jern.

Plan 1. etg. Fredningen omfatter hovedinngangspart med vestibyle og begge trapperom.

2.etg. Fredete interierører punktskravert

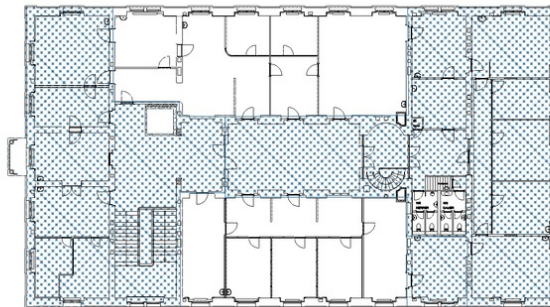
NB! Dette er et informerende tegningssett på basis av tidligere tegninger. Det kan forekomme små uoverensstemmelser. Ved videre prosjektering bør det tas hensyn til disse.

Plan	Rev. nr.	Dato
2. etasje	01	20.11.03
3. etasje	01	20.11.03
4. etasje	01	20.11.03
5. etasje	01	20.11.03
6. etasje	01	20.11.03
7. etasje	01	20.11.03
8. etasje	01	20.11.03
9. etasje	01	20.11.03
10. etasje	01	20.11.03
11. etasje	01	20.11.03
12. etasje	01	20.11.03
13. etasje	01	20.11.03
14. etasje	01	20.11.03
15. etasje	01	20.11.03
16. etasje	01	20.11.03
17. etasje	01	20.11.03
18. etasje	01	20.11.03
19. etasje	01	20.11.03
20. etasje	01	20.11.03
21. etasje	01	20.11.03
22. etasje	01	20.11.03
23. etasje	01	20.11.03
24. etasje	01	20.11.03
25. etasje	01	20.11.03
26. etasje	01	20.11.03
27. etasje	01	20.11.03
28. etasje	01	20.11.03
29. etasje	01	20.11.03
30. etasje	01	20.11.03
31. etasje	01	20.11.03
32. etasje	01	20.11.03
33. etasje	01	20.11.03
34. etasje	01	20.11.03
35. etasje	01	20.11.03
36. etasje	01	20.11.03
37. etasje	01	20.11.03
38. etasje	01	20.11.03
39. etasje	01	20.11.03
40. etasje	01	20.11.03
41. etasje	01	20.11.03
42. etasje	01	20.11.03
43. etasje	01	20.11.03
44. etasje	01	20.11.03
45. etasje	01	20.11.03
46. etasje	01	20.11.03
47. etasje	01	20.11.03
48. etasje	01	20.11.03
49. etasje	01	20.11.03
50. etasje	01	20.11.03
51. etasje	01	20.11.03
52. etasje	01	20.11.03
53. etasje	01	20.11.03
54. etasje	01	20.11.03
55. etasje	01	20.11.03
56. etasje	01	20.11.03
57. etasje	01	20.11.03
58. etasje	01	20.11.03
59. etasje	01	20.11.03
60. etasje	01	20.11.03
61. etasje	01	20.11.03
62. etasje	01	20.11.03
63. etasje	01	20.11.03
64. etasje	01	20.11.03
65. etasje	01	20.11.03
66. etasje	01	20.11.03
67. etasje	01	20.11.03
68. etasje	01	20.11.03
69. etasje	01	20.11.03
70. etasje	01	20.11.03
71. etasje	01	20.11.03
72. etasje	01	20.11.03
73. etasje	01	20.11.03
74. etasje	01	20.11.03
75. etasje	01	20.11.03
76. etasje	01	20.11.03
77. etasje	01	20.11.03
78. etasje	01	20.11.03
79. etasje	01	20.11.03
80. etasje	01	20.11.03
81. etasje	01	20.11.03
82. etasje	01	20.11.03
83. etasje	01	20.11.03
84. etasje	01	20.11.03
85. etasje	01	20.11.03
86. etasje	01	20.11.03
87. etasje	01	20.11.03
88. etasje	01	20.11.03
89. etasje	01	20.11.03
90. etasje	01	20.11.03
91. etasje	01	20.11.03
92. etasje	01	20.11.03
93. etasje	01	20.11.03
94. etasje	01	20.11.03
95. etasje	01	20.11.03
96. etasje	01	20.11.03
97. etasje	01	20.11.03
98. etasje	01	20.11.03
99. etasje	01	20.11.03
100. etasje	01	20.11.03

Plan 2. et. Fredningen omfatter begge trapperom og romsuiten langs hovedfasaden t.v. på tegningen.

3. etg. Fredete interierører punktskravert

Plan	Rev. nr.	Dato
2. etasje	01	20.11.03
3. etasje	01	20.11.03
4. etasje	01	20.11.03
5. etasje	01	20.11.03
6. etasje	01	20.11.03
7. etasje	01	20.11.03
8. etasje	01	20.11.03
9. etasje	01	20.11.03
10. etasje	01	20.11.03
11. etasje	01	20.11.03
12. etasje	01	20.11.03
13. etasje	01	20.11.03
14. etasje	01	20.11.03
15. etasje	01	20.11.03
16. etasje	01	20.11.03
17. etasje	01	20.11.03
18. etasje	01	20.11.03
19. etasje	01	20.11.03
20. etasje	01	20.11.03
21. etasje	01	20.11.03
22. etasje	01	20.11.03
23. etasje	01	20.11.03
24. etasje	01	20.11.03
25. etasje	01	20.11.03
26. etasje	01	20.11.03
27. etasje	01	20.11.03
28. etasje	01	20.11.03
29. etasje	01	20.11.03
30. etasje	01	20.11.03
31. etasje	01	20.11.03
32. etasje	01	20.11.03
33. etasje	01	20.11.03
34. etasje	01	20.11.03
35. etasje	01	20.11.03
36. etasje	01	20.11.03
37. etasje	01	20.11.03
38. etasje	01	20.11.03
39. etasje	01	20.11.03
40. etasje	01	20.11.03
41. etasje	01	20.11.03
42. etasje	01	20.11.03
43. etasje	01	20.11.03
44. etasje	01	20.11.03
45. etasje	01	20.11.03
46. etasje	01	20.11.03
47. etasje	01	20.11.03
48. etasje	01	20.11.03
49. etasje	01	20.11.03
50. etasje	01	20.11.03
51. etasje	01	20.11.03
52. etasje	01	20.11.03
53. etasje	01	20.11.03
54. etasje	01	20.11.03
55. etasje	01	20.11.03
56. etasje	01	20.11.03
57. etasje	01	20.11.03
58. etasje	01	20.11.03
59. etasje	01	20.11.03
60. etasje	01	20.11.03
61. etasje	01	20.11.03
62. etasje	01	20.11.03
63. etasje	01	20.11.03
64. etasje	01	20.11.03
65. etasje	01	20.11.03
66. etasje	01	20.11.03
67. etasje	01	20.11.03
68. etasje	01	20.11.03
69. etasje	01	20.11.03
70. etasje	01	20.11.03
71. etasje	01	20.11.03
72. etasje	01	20.11.03
73. etasje	01	20.11.03
74. etasje	01	20.11.03
75. etasje	01	20.11.03
76. etasje	01	20.11.03
77. etasje	01	20.11.03
78. etasje	01	20.11.03
79. etasje	01	20.11.03
80. etasje	01	20.11.03
81. etasje	01	20.11.03
82. etasje	01	20.11.03
83. etasje	01	20.11.03
84. etasje	01	20.11.03
85. etasje	01	20.11.03
86. etasje	01	20.11.03
87. etasje	01	20.11.03
88. etasje	01	20.11.03
89. etasje	01	20.11.03
90. etasje	01	20.11.03
91. etasje	01	20.11.03
92. etasje	01	20.11.03
93. etasje	01	20.11.03
94. etasje	01	20.11.03
95. etasje	01	20.11.03
96. etasje	01	20.11.03
97. etasje	01	20.11.03
98. etasje	01	20.11.03
99. etasje	01	20.11.03
100. etasje	01	20.11.03

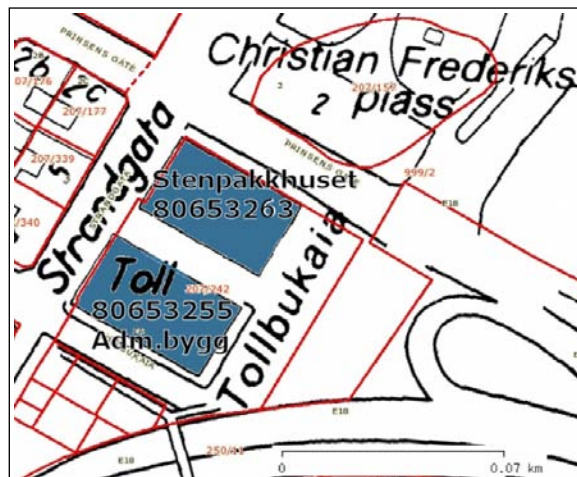
Plan 3. et. Fredningen omfatter interierører med mye gammel innredning i begge ender og i midten av bygningen.

BYGNING 6607982 Stenpakkhuset

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	80653255
Gnr/bnr:	207/242
Oppført:	1846 - 1850
Byggherre:	Tollvesenet
Arkitekt:	Johan Henrik Nebelong
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Tollbod
Regulering:	Regulert: Spesialområde bevaring.
Vernestatus:	Administrativt fredet - registrert i Fortidsminneforeningens årbøker 1933 og 1934. Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Tollstedets garasje ved Strandgata mellom de to bygningene er ikke inntegnet.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Det forholdsvis store pakkhuset har rektangulær grunnplan og lavt valmtak. Oppført i opprinnelig upusset rød tegl og med gesimser, kapiteler og fasadebånd i gråmalt stukk og puss. Preget av en Schinkelsk senklassisisme der hovedgrepene er arkaderekker i 1. etasje som gir rom for porter og halvsirkelvinduer mens det i 2. etasje er rekker av smale pakkhusvinduer koblet to og to. Større vinduer i den opprinnelige veierbod-delen i sørstre ende mot sjøen (den andre veierboddelen mot nordvest revet 1956).

Oscar 1s monogram hugget i stein på fasaden mot Operaen.
Jernankere i fasaden mot Operaen røper mulige eldre setninger.

Sammendrag bygningshistorie

Oppført som pakkhus og fremdeles noe brukt til det (beslaglagte varer i loftsetasjen). Har gjennom årene gjennomgått mange større endringer pga. økende varemengde, nye behandlings- og håndteringsrutiner (bl.a. nye heiser og trapper, ildsikkert trappeshus med betongvegger ved søndre langvegg trolig fra 1950-årene) og til slutt opphør av vanlig pakkhusvirksomhet. Har siden 1950-årene hovedsakelig hatt kontorvirksomhet i sørstre ende, mens nordvestre del med veierboder ble revet i 1956.

Tollmuseet ble flyttet fra Schweigaards gate 15 og inn i 2. etasje her i 1979. Utvidet med del av tidligere pakkhusrom i bygningens vestre del i 2003. Ominnredning til felles inngangsparti for Tollmuseet og Tollvesenets informasjonskontor i 1. etasje i 2008. Deler av pakkhusarealet i 1. etasje benyttet til garasje i 2008.

Bygningshistorikk

1846	1850	Oppført ca 8 m lengre enn nåværende utforming. I 1. et. et stort varerom, 4 veierboder med 2 tilstøtende rom, i 2. et. ligeledes 1 stort Varerom med 3 aflukkede Rum, hvoraf 1 er Veierbod. (Statens bygninger, Chra 1862). Fra begynnelsen av og fram til 1890 var en veierbod forbeholdt kommunen (St. Med. No. 10 1898).
1880		Vestibyle i begge etasjer, i 1. et. dessuten stort varerom, 3 varebehandlingsrom, hvert med et tilstøtende rom, samt en veierbod avstått til kommunens bruk, i 2. et. et stort varerom og 5 andre rom. Loftet delt i 2 rom. Reparasjon og forandring 1877-78. (St. Prp. No. 20 1884).
1892	1898	En del endringer utført 1892 i partiet mot Strandgaten og ved vekt nr. 3. Tre elektriske heiser installert 1897. I 1896 omtales i denne bygning vekt nr. 1-5 og 11 med div. tilstøtende og andre rom. (St. Med. No 10 1898).
1924	1930	Div. endringer, bl.a.: Innlagt vann 1924-25, varebehandlingsrom mot Strandgaten utvidet og endret 1929-30 så der ble plass for 7 vekter, sentraloppvarming innlagt 1928, en fjerde heis innlagt 1930, taket fornyet 1926-27. (St. med. nr. 10 1932).
1951	1956	Div. endringer og moderniseringer 1951-53. 8x25 m av bygningen avstått til kommunen for utvidelse av Strandgaten og revet 1956. (St. meld. nr. 10 1962-63). Ny fasade til Strandgaten oppført som kopi av den gamle, tegnet av Riksarkitekten v/ Sigurd Trøim.
1979		Norsk Tollmuseum flyttet inn i 2. et. i 1979 med utstillinger og magasiner. Forøvrig rommet bygningen nå også garasjer og kontorer for tollstedets administrasjon.
1997		Etter at forsøk med fjerning av eldre overflatebehandlinger utvendig ikke var vellykket (bl.a. gamle pussreparasjoner og plastbasert maling fra 1970-tallet, ev. fra 1982), ble det bestemt at bygningens tre opprinnelige ytre fasader skulle tynnslammes med en gjennomfarget kalkmørtel (NIKU rapport v/Lars Hauglid 16.9.1997, Ras arkiv).
2003		Tollmuseet utvidet i bygningens vestre del. Reversible løsninger: Nettingvegg fjernet, lett brannvegg oppsatt, varegulv lagt oppå det gamle. (Brev fra Riksantikvaren til Riseng & Kiehl arkitekter 17.1.2003).
2004		Nyere vippe-garasjeport i fasade mot gårds plass erstattet av ny utført som kopi i tre av bygningens gamle jernporter (Brev fra Riksantikvaren til Riseng & Kiehl arkitekter 2.4.2004).

Vern

Formål:	Verne Oslo sjøtollsted som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og tollhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Oslos bybilde.
Begrunnelse:	Stenpakkhuset fra 1850 er det eneste bevarte pakkhuset ved tollstedet. Bygningen er et sjeldent og særpregede eksempel på et påkostet bruksbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i Oslos bybilde. Den er også verdifull i sammenheng med tollstedets kontorbygning fra 1896 som den funksjonelt og miljømessig hører sammen med.
Omfang:	Bygningen med eksteriør inklusive gamle pakkhusporter i jern. Bygningens interiør med opprinnelige vegger, konstruksjoner og innredningsdetaljer, herunder gammel trebrogning i 1. etasjes vestre del.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 6607982 Stenpakkhuset

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

Interiør

Interiørnr: 200

Interiørnavn: 2. etasje

Beskrivelse: En eldre dør, trolig opprinnelig, er gjenbrukt i 2. et i nyere murvegg rundt trappehus.

Interiørnr: 0

Interiørnavn: Interiør generelt

Beskrivelse: I sørøstre ende er deler av opprinnelige vegger for veierboder bevart, men ingen innredningsdetaljer. Pakkhusdelens innvendige bærekonstruksjoner av trestolper og skråstivere står delvis synlige i begge etasjer og loft.

Interiørnr: Loft

Interiørnavn:

Beskrivelse: Loftet har forholdsvis få senere endringer.

Interiørnr: 100

Interiørnavn: 1. etasje

Beskrivelse: I 1. etasje er bevart et større parti brolegning av trekubber i pakkhusdelen i vestre del av bygningen. Den eldste brolegningen er trolig fra bygningens første tid mens noe stammer fra en senere fornyelse. Trebrolegning var et slitesterkt underlag som var egnet for rulling av fustasjer (tønner) som tidligere var vanlig emballasje for mange typer varer.

Stenpakkhuset sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Stenpakkhuset sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6607982 Stenpakkhuset

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

Sett fra nord. Fasaden t.h. ble oppført da bygningen ble forkortet med 8 m i 1956.

Sett fra nord 1938. Viser bygningen i sin opprinnelige lengde og med takskjerm over lasteområdet utenfor pakkhusportene. Opphavsrett: Oslo byarkiv.

Sett fra vest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

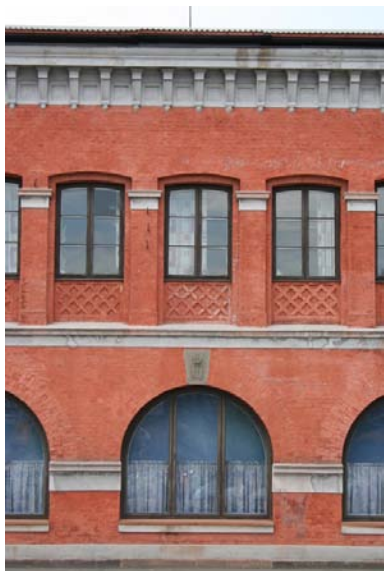

Oppr. pakkhusport av jern t.h. og kopi utført i tre 2004 t.v. Forhugning i murverket for tidligere vippeport. Sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6607982 Stenpakkhuset

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

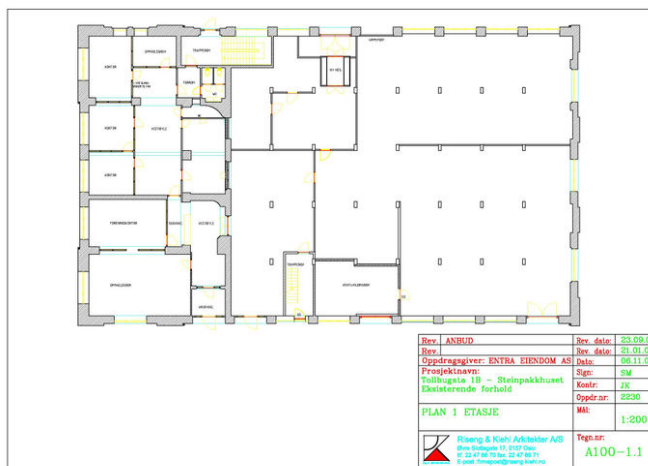
Stenpakkhusets sydøstre fasade med Oscar 1s monogram hugget i sluttstenen over midtaksens vindu. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Kontorer 1. et. Kontorene har gamle konstruksjoner, men bare nyere innredningsdetaljer. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

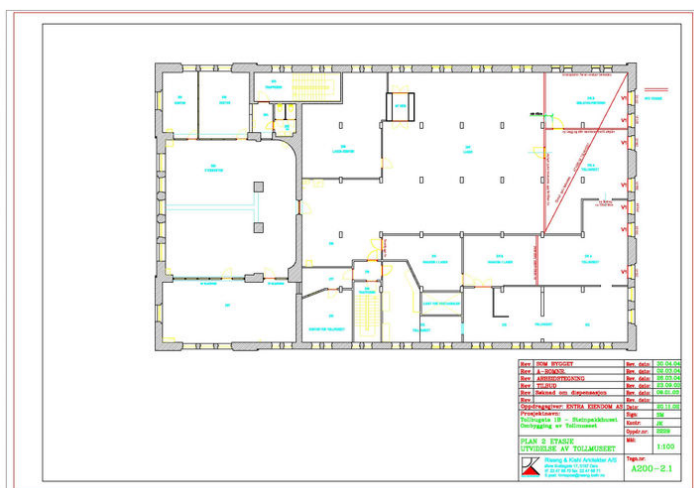
Venterommet for informasjonskontoret i 1. et. har en gammel benk fra administrasjonsbygningen ved siden av og utstilling av gamle rekvisitter fra Tollvesenet. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Plan 1. et. Opphavsrett: Riseng og Kiehl arkitekter 2002-2003.

BYGNING 6607982 Stenpakkhuset

Kompleks 2481001 Tollbugata 1A, Oslo

Plan 2. et. Opphavsrett: Riseng og Kiehl arkitekter 2002-2004.

Plan loft. Opphavsrett: Riseng og Kiehl arkitekter 2003.